

Przegląd orzecznictwa - <http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>**Zebrała Ewa Halska, OSKKO****Wyrok NSA z dnia 9 maja 1995r. - SA/Rz 901/95**

Zarząd gminy jest uprawnionym organem gminy do zatrudniania dyrektora szkoły gminnej i realizowania innych uprawnień związanych z tym stosunkiem pracy, m.in. udzielania dyrektorowi urlopu bezpłatnego.

Wyrok z dnia 14 marca 1997r. - NSA II SA/Wr 472/96

Zaniebdania w zakresie gospodarki finansowej szkoły, polegające na uchybieniach w dziedzinie jej rachunkowości nie stanowią "szczególnie uzasadnionych powodów" odwołania osoby z funkcji dyrektora szkoły w trybie art. 38 pkt 2 ustawy o systemie oświaty.

Wyrok z dnia 7 kwietnia 1998r. - I PKN 70/98

Burmistrz jest uprawniony do wymierzenia kary nagany dyrektorowi szkoły prowadzonej przez gminę.

Wyrok z dnia 11 września 1998r. - II UKN 196/98

Fakt, że od 1 stycznia 1994 r. szkoły podstawowe są prowadzone przez gminy, nie oznacza, że szkoły przestały być pracodawcami dla zatrudnionych w nich nauczycieli i innych pracowników (art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty).

Wyrok z dnia 15 kwietnia 1999r. - PKN 11/99

Zasadność powierzenia stanowiska dyrektora szkoły na okres krótszy niż 5 lat szkolnych (art. 36a ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, jednolity tekst: Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.) podlega kontroli sądowej.

Wyrok NSA z dnia 24 listopada 1999r. - II SA 1735/99

Zarząd gminy nie jest organem zarządzającym w rozumieniu art. 3¹ KP, dokonującym za szkołę czynności prawnych z zakresu stosunku pracy wobec jej dyrektora. Zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych przez zarząd gminy w żadnym razie nie oznacza, że zarząd przez powołanie dyrektora szkoły uzyskuje względem niego kompetencje w zakresie, w jakim przepisy prawa pracy upoważniają pracodawcę do kierowania pracą podporządkowanych mu pracowników. Dyrektor szkoły jest pracownikiem szkoły a nie zarządu gminy, i szkoła jako jednostka organizacyjna jest jego pracodawcą. Dyrektor szkoły nie ma nad sobą bezpośredniego przełożonego kierującego jego pracą. W rolę tę nie wchodzi zarząd gminy, ponieważ przepisy prawa wyposażają go tylko w niektóre kompetencje pracodawcy względem dyrektora (powierzenia stanowiska i odwołania z tego stanowiska)

Wyrok NSA z dnia 19 stycznia 2000r. - I SA 1670/99

Legitymowani do zaskarżenia uchwały o odwołaniu dyrektora szkoły są mieszkańcy gminy, jeżeli uważają, że odwołanie dyrektora szkoły narusza ich interes, gdyż - w świetle art. 3 ust. 1 Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego (ogłoszonej w Dz. U. z 1994 r. Nr 124, poz. 607) - interes mieszkańców ma walor interesu prawnego w rozumieniu art. 101 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym.

Natomiast, jeżeli legitymowani do zaskarżenia są mieszkańcy gminy, legitymacji nie ma już sam odwołany, ponieważ mieszkańcy - co do zasady - występują w obronie interesu społeczności lokalnej, odwołany zaś w obronie interesu własnego, podczas gdy interesu własnego może dochodzić przed sądem pracy.

Wyrok NSA z dnia 9 maja 2001r. - II SA 3293/00

W pojęciu "szczególnie uzasadnionych przypadków" stanowiących podstawę odwołania dyrektora szkoły (art. 38 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz. U. z 1996r. Nr 67, poz. 329 ze zm.) nie mieści się każde naruszenie prawa przez dyrektora.

Wyrok NSA z dnia 21 grudnia 2001r. - I SA 446/01

1. Kierujący placówką jest obowiązany do dołożenia należytej staranności w sprawowanej funkcji, aby działalności tej placówki nie można było zarzucić nieprawidłowości czy naruszenia prawa. Osoba taka odpowiada przed powołującym go na stanowisko kierownicze za działania osób mu podległych, tj. nadzór nad nimi, i jeżeli są one naganne, musi się liczyć z konsekwencjami wypływającymi z niewłaściwego sprawowania tego nadzoru.

2. Dopuszczenie do przechowywania na terenie szkoły alkoholu i papierosów czy też nieprawidłowości w wystawianiu ocen mogą spowodować utratę zaufania u organu powołującego na stanowisko dyrektora i postawienie zarzutu braku nadzoru, co jest szczególnie uzasadnionym przypadkiem, o którym mowa w art. 38 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, mogącym stanowić podstawę do odwołania ze stanowiska.

Strona | 2

Wyrok NSA z dnia 12 lutego 2002r. - SA 2743/01 Uwaga: Teza częściowo nieaktualna

Zarząd gminy, realizując swoje uprawnienie i rozpatrując, czy wystąpiły "szczególnie uzasadnione przypadki" w rozumieniu art. 38 pkt 2 ustawy o systemie oświaty - przy braku ustawowo określonych kryteriów ocennych - powinien się kierować przesłankami określonymi w art. 52 k.p., a nadto brak jest podstaw prawnych do uznania zarządu gminy za organ zarządzający szkołą w rozumieniu art. 3¹ k.p.

Postanowienie z dnia 14 lutego 2002r. - SKO 4701/1/02

Burmistrz - na mocy art. 33 ust. 5 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591) - jest zwierzchnikiem służbowym także w stosunku do dyrektorów szkół prowadzonych przez "jego" gminę. Z kolei na podstawie art. 5c pkt 3 oraz art. 34a ust. 3 w związku z art. 33 ust. 4 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późn. zm.), burmistrz może wydawać dyrektorowi gminnej szkoły doraźne zalecenia.

Wyrok NSA z dnia 19 lutego 2002r. - II SA 3053/01

1. Odwołanie dyrektora szkoły w trybie art. 52 Kodeksu pracy może nastąpić po zaistnieniu szczególnie uzasadnionych przypadków uniemożliwiających pozostawienie dyrektora na zajmowanym stanowisku nawet do końca roku szkolnego. Przy ocenie zaistnienia takich przypadków nie można pomijać ich skutków i upływu czasu do podjęcia uchwały. Brak szybkiej reakcji organu prowadzącego szkołę na postępowanie jej dyrektora w naturalny sposób osłabia, a nawet z upływem czasu znosi, możliwość odwołania z funkcji dyrektora na podstawie omawianego przepisu, przewidzianego dla przypadków wymagających natychmiastowego przeciwdziałania. Takie jego rozumienie jest właściwe mimo braku określenia w nim wprost skutków upływu czasu, jak w art. 52 § 2 Kodeksu pracy.

2. Pracodawcą dla dyrektora szkoły jest szkoła, jako jednostka organizacyjna, a ponadto dyrektor jest kierownikiem zakładu pracy dla zatrudnionych nauczycieli i pracowników (art. 39 ustawy o systemie oświaty). Taki układ stosunków i zależności dyrektora od organu sprawującego nadzór pedagogiczny ogranicza kompetencje organu prowadzącego szkołę jedynie do nadzoru nad jego działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych (art. 34a).

Wyrok SN z dnia 1 października 2003r. I PK 74/02

Odwołanie nauczyciela ze stanowiska dyrektora szkoły jest czynnością prawa pracy, zmieniającą treść stosunku pracy.

Wyrok SN z dnia 9 grudnia 2003r. - I PK 103/03

Uchwała zarządu gminy o odwołaniu nauczyciela ze stanowiska dyrektora szkoły podstawowej na podstawie art. 38 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.) powinna zawierać odpowiednie uzasadnienie.

Wyrok SN z dnia 9 grudnia 2004r. - I PK 100/04

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego oddalający skargę zarządu powiatu na rozstrzygnięcie nadzorcze wojewody, stwierdzające nieważność odwołania dyrektora szkoły, nie dotyczy stron stosunku pracy (nauczyciela i szkoły) i nie prowadzi do nieważności odwołania nauczyciela ze stanowiska kierowniczego jako czynności modyfikującej treść stosunku pracy.

Wyrok z dnia 23 września 2005 r. - I OSK 91/2005

Zaniedbania w zakresie gospodarki finansowej szkoły - uchybienia w zakresie rachunkowości nie mogą stanowić "przypadku szczególnie uzasadnionego" w rozumieniu art. 38 ust. 1 pkt 2 ustawy

z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Takiego przypadku nie mogą stanowić także uchybienia w zakresie organizacji pracy szkoły.

Wyrok z dnia 29 września 2005 r. -III CK 76/2005

1. Brak w uchwale zarządu gminy (powiatu) o odwołaniu nauczyciela ze stanowiska dyrektora szkoły, na podstawie art. 38 pkt 2 ustawy z 1991 r. o systemie oświaty, odpowiedniego, przewidzianego w tym przepisie uzasadnienia nie świadczy jeszcze o intencji organu podejmującego uchwałę o szykanowaniu odwołanego nauczyciela. Nie oznacza zatem bezprawności działania organu jednostki samorządowej.

2. Bezprawna działalność przedstawicieli osoby prawnej (wchodzących w skład organu tej osoby) może uzasadniać odpowiedzialność cywilną reprezentowanej osoby prawnej na podstawie art. 24 k.c., jeżeli działanie godzące w dobra osobiste pokrzywdzonego dokonane zostało w ramach działania na rzecz i w imieniu tejże osoby prawnej (w ramach ustawowych i statutowych kompetencji organu osoby prawnej).

Wyrok z dnia 28 listopada 2006r. - I OSK 1285/2006

1. Odwołanie ze stanowiska dyrektora szkoły jest sprawą z zakresu administracji publicznej. Jednakże nie budziło wątpliwości, że mając taki charakter nie jest to sprawa indywidualna, rozstrzygana decyzją administracyjną, o której mowa w art. 104 k.p.a.

2. Odwołanie ze stanowiska dyrektora szkoły, jako mniemające charakteru indywidualnej sprawy rozstrzyganej decyzją administracyjną, podlega ocenie, co do zgodności z prawem nie w trybie odwoławczym przewidzianym w Kodeksie postępowania administracyjnego, ale w trybie nadzoru nad działalnością jednostki samorządu terytorialnego, przewidzianej w akcie prawnym dotyczącym tej jednostki.

Wyrok z dnia 20 grudnia 2006r. - I OSK 1593/2006

Organem właściwym do rozpoznania skargi dotyczącej zadań lub działalności dyrektora szkoły prowadzonej przez gminę jest rada gminy, jak stanowi art. 229 pkt 3 k.p.a., chyba, że przepisy szczególne wskażą inny organ.

Wyrok z dnia 1 grudnia 2006r. - I OSK 706/2006

Szczególny skutek zarządzenia organu prowadzącego szkołę, jakim jest odwołanie dyrektora w trybie natychmiastowym pociąga za sobą uznanie, iż niezależnie od formy aktu i jego nazwy (decyzja, uchwała, zarządzenie) zawsze konieczne jest zapewnienie możliwości wypowiedzenia się nauczyciela, którego dotyczy postępowanie na każdym jego etapie oraz uzasadnienie podjętego aktu.

Wyrok z dnia 28 listopada 2007r. - II SA/Bd 643/2007

1. Dyrektor szkoły nie jest gminnym pracownikiem samorządowym.
2. Powierzenie stanowiska i odwołanie ze stanowiska dyrektora szkoły nie powoduje, że dana osoba przestaje być nauczycielem.

Wyrok z dnia 20 lutego 2008r. - III PK 69/2007

Wskazany w art. 38 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty "przypadek szczególnie uzasadniony" nie może być utożsamiany wyłącznie z sytuacjami dającymi podstawę do rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika.

Interpretacje dotyczące dyrektora w roli pracownika

Komunikat ZUS z 6 czerwca 2001r. (pismo nr FU 4000-3/01).

Zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych przez zarząd gminy, stosownie do postanowień art. 30 ust. 2, pkt 5 ustawy o samorządzie gminnym, w żadnym razie nie oznacza, że zarząd przez powołanie dyrektora uzyskuje względem niego kompetencje w zakresie, w jakim przepisy prawa pracy upoważniają pracodawcę do kierowania pracą podporządkowanych mu pracowników. Dyrektor szkoły jest pracownikiem szkoły a nie zarządu gminy i szkoła jako jednostka organizacyjna zatrudniająca pracowników jest jego pracodawcą, w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy. Dyrektor zajmuje najwyższą pozycję w strukturze organizacyjnej szkoły i z tego względu jego pracownicze podporządkowanie ma inną treść, niż podporządkowanie pozostałych pracowników. Nie ma nad sobą bezpośredniego przełożonego, kierującego jego pracą. W tę rolę nie wchodzi zarząd gminy, ponieważ przepisy prawa wyposażają go tylko w niektóre kompetencje pracodawcy względem dyrektora szkoły (powierzenia stanowiska i odwołania z tego stanowiska). Nie ma żadnych podstaw prawnych do uznania zarządu gminy za organ zarządzający szkołą w rozumieniu art. 31 Kodeksu pracy, dokonujący za pracodawcę czynności w sprawach z zakresu prawa pracy wobec jej dyrektora.(...)Zarząd gminy jedynie realizuje za gminę, będącą organem prowadzącym szkołę, jej kompetencje wynikające z przepisów prawa. Z przepisu art. 34b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 1996 r. nr 56, późn. zm.) wynika, że organ prowadzący szkołę może ingerować w działalność szkoły wyłącznie w zakresie i na zasadach określonych w ustawie. Jednocześnie przepis art. 34a ustawy o systemie oświaty stanowi, że organ prowadzący szkołę sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych. Ustawa o systemie oświaty nie zawiera więc przesłanek, które uzasadniałyby stwierdzenie, iż zarząd gminy jest również "kierownikiem" dyrektora szkoły jako pracownika. **Przedstawione wyżej stanowisko zajęło Ministerstwo Edukacji Narodowej w piśmie z dnia 24.05.2001r. znak DK-WPP-1100-248/ZP/01.**

Strona | 4

Wyjaśnienie MENiS z dnia, 25. 04 2006r. (pismo nr DPZN-WSW-UK-1800-40/06)

Definicję godziny doraźnego zastępstwa zawiera art. 35 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. - Karta Nauczycie1a (Dz. U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 z późn. zm.) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 15 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczycie1a oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 179, poz. 1845). Stosownie do przepisu art. 35 ust. 2a Karty Nauczycie1a przez godzinę doraźnego zastępstwa rozumie się przydzie1oną nauczycie1owi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych 1ub opiekuńczych powyżej tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych 1ub opiekuńczych, której rea1izacja następuje w zastępstwie nieobecnego nauczycie1a.

Jak wskazuje cytowany przepis, nauczyciel realizuje godzinę doraźnego zastępstwa w przypadku, gdy zgodnie z poleceniem dyrektora szkoły , prowadzi zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze z dziećmi lub młodzieżą, w czasie gdy inny nauczyciel, który faktycznie zobowiązany jest realizować te zajęcia w ramach ustalonego pensum, o którym mowa w art. 42 ust. 2 pkt 1 Karty Nauczyciela i godnie z ustalonym planem zajęć, jest nieobecny. Przy czym należy podkreślić, że nie ma znaczenia, czy w czasie doraźnego zastępstwa nauczyciel realizuje zajęcia dydaktyczne zgodnie z posiadaną specjalnością czy zajęcia dydaktyczne, do których nie posiada kwalifikacji, czy po prostu jedynie zapewnia bezpieczeństwo uczniów. Należy bowiem zauważyć, że istota godziny doraźnego zastępstwa polega na tym, aby szkoła mogła w każdej sytuacji, nawet nieprzewidzianej organizacyjnie, spełniać wymóg sprawowania funkcji opiekuńczej w stosunku do powierzonych jej uczniów. Stąd w sytuacji nagłej nieobecności nauczyciela, gdy w celu zapewnienia opieki w czasie zajęć dyrektor szkoły nie ma możliwości powierzenia prowadzenia zajęć nauczycielowi posiadającemu kwalifikacje, poleca przeprowadzenie ich innemu nauczycielowi.

Zgodnie z art. 35 ust. 3 Karty Nauczyciela wynagrodzenie za godziny doraźnych zastępstw wypłaca się według stawki osobistego zaszerogowania nauczyciela, z uwzględnieniem dodatku za warunki pracy. Jednocześnie w myśl art. 30 ust. 6 pkt 2 ustawy szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące warunków wypłacania wynagrodzenia za godziny doraźnych zastępstw pozostają w gestii jednostek samorządu terytorialnego (regulamin wynagradzania).

Departament wyraża opinię, iż możliwość realizowania godzin ponadwymiarowych czy też godzin doraźnych zastępstw przez dyrektora szkoły dopuszcza1na jest tylko w sytuacji wyjątkowej, gdy nie ma możliwości powierzenia realizacji tych godzin innemu nauczycielowi.

Należy bowiem zauważyć, że w celu prawidłowego wykonywania obowiązków powierzonych dyrektorowi szkoły w ramach zajmowanego stanowiska, zgodnie z art. 42 ust. 6 Karty Nauczyciela organ prowadzący szkołę, na mocy art. 42 ust. 7 pkt 2 ustawy może obniżyć dyrektorowi i wicedyrektorowi szkoły oraz nauczycielowi pełniącemu inne stanowisko kierownicze w szkole tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć określonych w art. 42 ust. 3 ustawy, w zależności od wielkości i typu szkoły oraz warunków pracy lub może zwołać ich od obowiązku realizacji tych zadań. Możliwość obniżenia lub zwołania z realizacji tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, opiekuńczych i wychowawczych dyrektora szkoły związana jest z faktem, iż zakres zadań związanych z powierzonym stanowiskiem wymaga dyspozycyjności od tego dyrektora. Do jego obowiązków należy kierowanie szkołą (placówką), sprawowanie nadzoru pedagogicznego, zapewnienie bezpiecznych higienicznych warunków nauki i pracy oraz współpraca ze wszystkimi podmiotami funkcjonującymi w szkole (placówce) oraz instytucjami pozaszkołnymi. Dyrektor ponosi odpowiedzialność za realizację statutowych zadań szkoły (placówki) oraz za wywiązywanie się z nałożonych aktami prawnymi obowiązków (zadania wynikające z przepisów ustawy - Karta Nauczyciela, ustawy o systemie oświaty oraz przepisów wykonawczych do tych ustaw).

W świetle szerokiego zakresu zadań i rozmiaru działań podejmowanych przez dyrektora szkoły i związanej z tym faktem możliwości obniżenia wymiaru pensum lub zwołania z realizacji zajęć w ramach godzin pensum - kwestia przydzielania dyrektorowi szkoły dodatkowych, stałych godzin zajęć dydaktycznych (godzin ponadwymiarowych) czy doraźnych godzin zastępstw ponad realizowane przez niego pensum (lub obniżone pensum) budzić może zatem uzasadnione wątpliwości.

Niemniej jednak, jeżeli dyrektor szkoły realizuje doraźne zastępstwa za każdą godzinę przysługuje mu wynagrodzenie w wysokości określonej na podstawie art. 35 ust. 3 Karty Nauczyciela

Departament Pragmatyki Zawodowej Nauczycieli

Odpowiedź Rzecznika Praw Obywatelskich (pismo RPO-509910-VIII/05/EG)
na Interwencja OSKKO - do Rzecznika Praw Obywatelskich - w sprawie urlopu dyrektora

Przesyłam [w załączeniu](#) stanowisko Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu stanowiące odpowiedź na stawiane przez Stowarzyszenie zarzuty dotyczące zgodności zapisów w Karcie Nauczyciela oraz wskazanych rozporządzeń z art.64 ust.1 Konstytucji RP.

Stanowisko to podziela Rzecznik Praw Obywatelskich.

Nadto podkreślenia wymaga również to, że w przypadku każdej osoby zatrudnionej na podstawie Kodeksu pracy będącej kierownikiem zakładu pracy wymaga się od niej dyspozycyjności. Tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach osoba ta ma dodatek z tytułu godzin nadliczbowych, jej czas pracy jest tzw. nienormowanym czasem pracy. Jako pracodawca ponosi ryzyko związane z zatrudnianiem pracowników. Organizuje pracę i odpowiada za efekty pracy podległych pracowników itp.

W swoim piśmie do Rzecznika podważacie Państwo przede wszystkim realne możliwości wykorzystania urlopu wypoczynkowego przez dyrektorów szkół, a zagadnienie to jest wtórne do zagadnienia zgodności wskazanych wyżej regulacji prawnych z Konstytucją RP. Skierowanie zaś przez Rzecznika wniosku do Trybunału Konstytucyjnego wiąże się ze wskazaniem przez niego argumentów świadczących teźże niezgodności. Takich argumentów jednak Rzecznik nie znajduje.

Natomiast kwestia praw i obowiązków nauczycieli, w tym dyrektorów szkół, wynikających ze stosunku pracy, jak zapewnia Ministerstwo, musi być przedmiotem szerokiej debaty społecznej, co będzie możliwe w ramach realizacji zaakceptowanej przez Radę Ministrów z dnia 2 sierpnia 2005r. „Strategii Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013”.

całość korespondencji dotycząca sprawy <http://oskko.edu.pl/oskko/doRPO-urlopydyrektora.html>